

Úloha výuky předmětu »operační umění« na VA AZ

RMNO pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1978—79 stanoví pro vojenské školy mimo jiné úkol: „Rozvíjet komunistickou výchovu a zvyšovat její účinnost v jednotném úsilí všech výchovných činitelů s důrazem na výchovu správného vztahu posluchačů a žáků k vojenskému povolání a na upevňování kázně. V souladu s rozvojem vojenství, požadavky vojskové praxe a na základě nejnovějších poznatků sovětských vojenských škol zkvalitnit obsah, metody a formy výchovně vzdělávacího procesu...“

Cílem článku je ukázat na vytváření předpokladů ke splnění tohoto úkolu při výuce předmětu »operační umění« v podmínkách VA AZ.

Vliv výuky předmětu »operační umění« na formování marxisticko-leninského světového názoru

V politické linii, kterou přijal XV. sjezd KSČ, má klíčové místo další rozvoj výchovy a vzdělání. „Projekt dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy“, hlava 9 stanoví, že výchovně vzdělávací a vědecká činnost vysokých škol vychází z marxisticko-leninského světového názoru, z jednoty vědy, vzdělání a výchovy, z těsného sepětí se společenskou praxí.

Jedno z rozhodujících míst v celém systému vojenského školství v ČSLA zaujímá Vojenská akademie Antonína Zápotockého v Brně, která za poměrně historicky krátkou dobu trvání připravila pro vojska a vojenská zařízení tisíce kvalifikovaných velitelských a inženýrských kádrů. Výchovně vzdělávací činnost VA AZ se neustále zdokonaluje v souladu s rozvojem vědy a techniky. Významné místo v její modernizaci patří katedrám, které při výuce svých předmětů naplňují v podstatné

míře výchovnou i obsahovou stránku cílů přípravy posluchačů příslušných studijních oborů. Každá katedra při tom vychází z úlohy a místa vyučovacích předmětů v učebních plánech školy. Každý ze studijních oborů klade kromě obecných požadavků na výuku jednotlivých předmětů vlastní specifické požadavky, které ovlivňují jejich obsahovou skladbu, metody i formy výchovného působení a výuky předmětů.

Stěžejní úlohu při výchově posluchačů má výuka marxismu-leninismu a ostatních společenskovědních předmětů. Jsou teoretickou a metodologickou základnou pro vytváření vědeckého světového názoru a formování odborného profilu absolventů VA AZ.

Katedra operačního umění při výuce svého předmětu navazuje na výuku společenskovědních předmětů a v souladu s plánem komunistické výchovy poslucha-

čů uplatňuje výchovné cíle předmětu „operační umění“.

Výuka operačního umění vychází ze základů marxisticko-leninské vojenské vědy, která sama o sobě je třídní a stranická. Uplatňování jejích poznatků a požadavků je základním metodologickým východiskem při zkoumání teoretických otázek, které souvisí s realizací cílů výchovně vzdělávacího procesu na straně jedné a se správným zaměřováním účinnosti a efektivnosti teoretické a politické práce na katedře operačního umění na straně druhé.

Při výuce a studiu předmětu dochází k obohacování poznání posluchačů o charakteru a podstatě možné příští války, o soudobé bojové činnosti v podmínkách použití i bez použití zbraní hromadného ničení. Zaměření výuky na koaliční vedení příští možné války utvrzuje u posluchačů internacionální chápání významu, nutnosti a důležitosti spojeneckých s ostatními socialistickými armádami v rámci Varšavské smlouvy a především se Sovětskou armádou.

Získané vědomosti ze studia marxismu-leninismu uplatňují posluchači především při praktické výuce operačního umění. Uplatňování zákonů a zákonitostí dialektického materialismu, které nacházejí široké uplatňování ve vojenském umění a operačním umění jako jeho součástí, pomáhá v boji proti dogmatickému a šablonovitému chápání všech jevů v ozbrojeném zápasu.

Ve skupinových cvičeních a hlavně pak při velitelsko-štabních cvičeních vystupuje využívání zákonitostí dialektického materialismu do popředí nejen v procesu přípravy podkladů pro rozhodnutí velitele a zabezpečení operace, ale i při řešení situací v dynamice boje. Metoda všestranné analýzy úkolu, situace nepřítelů a vlastních vojsk, terénu, času a dalších faktorů v procesu přípravy optimálního rozhodnutí vytváří podmínky k tomu, aby posluchači postupně získávali pevné návyky i meto-

du posuzování všech jevů a procesů v ozbrojeném zápasu v celém komplexu z hlediska požadavků marxisticko-leninské dialektiky.

Úzká součinnost katedry operačního umění se společenskovědními katedrami při těchto zaměstnáních směřuje především k tomu, aby aplikace získaných teoretických znalostí z marxismu-leninismu nebyla násilná a samoučelná, ale aby byla logickým vyvrcholením dosavadního výchovného a výukového procesu.

Významným faktorem při splnění tohoto cíle je i konkrétní, praktická pomoc učitelů společenskovědních kateder posluchačům při přípravě informační zprávy náčelníka politického oddělení armády a náčelníka skupiny speciální propagandy v průběhu plnění cvičných funkcí.

Plné uplatňování vlivu předmětu „operační umění“ na formování marxisticko-leninského světového názoru chápou příslušníci katedry operačního umění jako komplex všech činitelů a prvků ve výchovně vzdělávacím procesu, především metod, forem, prostředků a samotné osobnosti učitele, který tyto činitele a prvky ve výchově a výuce cílevědomě využívá.

Soudobost učebního fondu katedry, ve kterém se odrážejí nejnovější poznatky teorie i praxe operačního umění, dává předpoklady spolu s vybudovanou učebně výcvikovou základnou k uplatňování nejnovějších požadavků vojenské pedagogiky. Při jeho tvorbě příslušníci katedry využívali a využívají v plné míře zkušenosti sovětských vojenských vysokých škol.

Zkušenosti, které zahrnují nejen otázky uplatňování sovětské vojenské vědy při řízení výcviku a výchově vojsk, unifikaci hlavních druhů výzbroje a bojové techniky, ale i otázky morálně politické výchovy a oddanosti všech příslušníků armády komunistické straně, hrají proto rozhodující úlohu v metodologii výuky předmětu a jeho všestranného působení při výchově posluchačů.

Vliv výuky předmětu „operační umění“ na formování vojenskoteoretického myšlení posluchačů VA AZ

Mezi vlastnostmi, které jsou nezbytné pro absolventy VA AZ pro úspěšnou praktickou činnost, zaujímají důležité místo jejich schopnost dovedně řídit vojska jak v době míru, tak především v bojové situaci.

Umění řídit vojska se projevuje především v dovednosti jistě se orientovat v situaci, přijímat včas reálná rozhodnutí a důsledně je uvádět do života. Úspěchu

v boji [operaci] dosahuje ten velitel, který je schopen rychle analyzovat situaci, z četných a někdy i protikladných údajů a informací dovést vyčlenit to hlavní a rozhodující — předvídat vývoj boje a operace.

Základem umění jistě se orientovat v situaci jsou zaměstnání v metodice hodnocení situace. Posluchači se na těchto zaměstnáních učí porovnávat údaje o situaci,

zobecňovat a vyvozovat závěry. Zvláštní pozornost zasluhují ty úlohy, v nichž posluchači analyzují neznámou operačně taktickou situaci a pro její řešení se jim nedostává osvojených způsobů a návyků, a proto musí hledat nové způsoby řešení.

Myšlenkový postup posluchače začíná v tomto případě analýzou problémové situace, zjištěním těch údajů, které zná a které může posuzovat jako pomocné. Potom, když našel nedostávající se údaje, zjišťuje nové vazby a vztahy. Tento případ můžeme ve skupinovém cvičení dobře připravit při rozeběru nepřítelů v průběhu útočné operace, kdy se při hodnocení situace nepřítel setká posluchač s útvary a svazky, které zná z předchozího řešení situace, ale i s novými útvary a svazky nepřítelů na frontě. Pak podle úrovně znalosti dislokace a organizace zjišťuje o jaká vojska jde, hodnotí i jejich možnou bojeschopnost a přijme k tomu své závěry.

Současná bojová činnost je charakteristická velkým prostorovým rozmachem a dynamičností. V souvislosti s tím roste i počet zdrojů a objem informací o situaci. Sběr informací probíhá převážně rádiem z pohyblivých míst velení, v podmínkách silného rádiového rušení. Z toho vyplývá také důvod, proč je důležité učit posluchače racionálními metodami sběru a analýze dat o situaci.

Příprava posluchačů k řízení vojsk předpokládá vypěstovat u nich dovednost přijímat zdůvodněná a reálná rozhodnutí. Přijetí rozhodnutí úzce souvisí s výběrem optimálního způsobu bojové činnosti, který musí odpovídat konkrétní bojové situaci. Bojová praxe je natolik bohatá a mnohostranná, že ve škole nemůžeme naučit posluchače všem postupům, které by jim mohly být potřebné v bojové činnosti. Z toho vyplývá požadavek naučit posluchače metodologií hledání neoptimálnějšího rozhodnutí. Posluchači úspěšněji zvládnou racionální metody rozhodnutí na operačním stupni, budou-li již na taktickém stupni důkladně znát ty obecné momenty, z nichž sestavují jakékoli dílčí bojové postupy, budou-li zvláštní využívat jako prostředek k osvojení si obecného.

Proto také při výuce operačního umění objasňujeme posluchačům při praktických zaměstnáních celý systém faktorů a podmínek, na nichž závisí úspěch, ale v takové formě, která je vhodná pro konkrétní řešenou situaci.

Dovednost přijímat včas zdůvodněná rozhodnutí — to je velmi důležitá a potřebná vlastnost velitelů všech stupňů. Avšak neméně důležité je naučit posluchače — budoucí velitele uvádět přijatá

rozhodnutí důsledně do života. Přitom v první řadě vystupuje požadavek rozvoje schopností pro organizátorskou práci u vojsk, v jejich přípravě pro bojovou činnost.

Velitel má k dispozici různé cesty a způsoby, jimiž může stanovit úkol kterémukoli podřízenému. Avšak tyto cesty a způsoby jsou z důvodu omezenosti času, lakoničnosti velitelské řeči mnohdy nedostačující pro předání celé hloubky zámyslu, vnitřní přesvědčenosti, způsobu řešení úkolu. Proto má velký význam osobní styk nadřízených velitelů s veliteli podřízených svazků (útvárů), zejména těch, které působí na hlavním, rozhodujícím směru. Naučit tomu posluchače můžeme jen v tom případě, kdy obsah i metoda zaměstnání zabezpečuje plánovitě školení posluchačů v metodách a způsobech práce s podřízenými veliteli v terénu, na plastickém stole a na mapách při organizaci bojové činnosti.

Řešení složitých úkolů, spojených s přípravou posluchačů k umění řídit vojska, vyžaduje pečlivě a zdůvodněně připravovat praktická zaměstnání, používat nejrationálnějších metod a způsobů výchovy a výuky.

Důležitým zdrojem nejnovějších poznatků a závěrů z rozvoje teorie i praxe operačního umění a jejich aplikace ve výuce operačního umění ve VA AZ jsou spojenecká operační cvičení a operační cvičení v ČSLA, kterých se zúčastňují učitelé katedry a obohacují tak nejen své poznání, ale realizují je bezprostředně ve výcvově a výuce posluchačů.

Všichni učitelé katedry jsou si vědomi toho, že požadavek výchovy posluchačů k upevnění jejich marxisticko-leninského světového názoru ve výuce předmětu „operační umění“ vyžaduje od nich hlubokou znalost zásad marxismu-leninismu a umění aplikovat je ve výcvově vzdělávacím procesu tak, aby splnili stanovené výchovné cíle. Všestranná příkladnost učitele je jednou z důležitých podmínek úspěšné výcvově vzdělávací práce. K zabezpečení tohoto požadavku je na katedře cílevědomě vedená stranickopolitická, vojensko-odborná, učebně metodická i vědeckovýzkumná práce.

K dosažení ještě vyšší účinnosti a efektivnosti při plnění těchto úkolů předpokládá katedra operačního umění udržovat ještě těsnější a organizovanější součinnost s katedrami společenských věd, zaměřit úsilí vědeckovýzkumné činnosti na řešení této problematiky a plně využívat bohatých zkušeností sovětských vysokých škol.